

Torah Portion of Vayigash

“Lessons from Yosef’s foresight and restraint”

By Dr. David Goldblatt

The sources are presented in the order they appear in the commentary.

(Unless otherwise noted, all English Translations from Judaica Press, available online at www.chabad.org)

בראשית מא : נה

(נה) ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם אל פרעה ללחם ויאמר פרעה לכל מצרים לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו:

Genesis 41:55

When the entire land of Egypt hungered, the people cried out to Pharaoh for bread, but Pharaoh said to all the Egyptians, "Go to Joseph; what he tells you, do."

רש"י בראשית מא:נה

(נה) ותרעב כל ארץ מצרים - (ב"ר) שהרקיבה תבואתם שאצרו חוץ משל יוסף: אשר יאמר לכם תעשו - לפי שהי' יוסף אומר להם שימולו וכשבאו אצל פרעה ואומרים כך הוא אומר לנו א"ל למה לא צברתם בר והלא הכריז לכם ששני הרעב באים אמרו לו אספנו הרבה והרקיבה אמר להם א"כ כל אשר יאמר לכם תעשו הרי גזר על התבואה והרקיבה מה אם יגזור עלינו ונמות:

Rashi Genesis 41:55

When the entire land of Egypt hungered for their grain, which they had stored, had decayed, except that of Joseph. — [from Mid. Tanchuma Mikeitz 7]

what he tells you, do Since Joseph had ordered them to circumcise themselves, and when they came to Pharaoh and said, "This is what he said to us," he (Pharaoh) said to them, "Why didn't you gather grain? Didn't he announce to you that years of famine were coming?" They replied, "We gathered much, but it rotted." He (Pharaoh) replied, "If so, do whatever he tells you. He issued a decree upon the grain, and it rotted. What if he issues a decree upon us and we die?" - [from Mid. Tanchuma Mikeitz 7, Gen. Rabbah 91:5]

בראשית מז : יג-יט

(יג) ולחם אין בכל הארץ פי כבד הרעב מאד ותלה ארץ מצרים וארץ פנען מפני הרעב: (יד) וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ פנען בשבר אשר הם שברים ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה: (טו) ויתם הכסף מארץ מצרים ומארץ פנען ויבאו כל מצרים אל יוסף לאמר הבה לנו לחם ולמה נמות נגדך פי אָפס כסף: (טז) ויאמר יוסף הבו מקניכם ואתנה לכם במקניכם אם אָפס כסף: (יז) ויביאו את מקניהם אל יוסף ויתן להם יוסף לחם בסוסים ובמקנה הצאן ובמקנה הבקר ובחמרים וינהלם בלחם בכל מקניהם בשנה ההוא: (יח) ויתם השנה ההוא ויבאו אליו בשנה השנית ויאמרו לו לא נכחד מאדני פי אם תם הכסף ומקנה הבהמה אל אדני לא נשאָר לפני אדני בלתי אם גויתנו ואדמתנו: (יט) למה נמות לעיניך גם אנחנו גם אדמתנו קנה אתנו ואת אדמתנו בלחם ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעה ותן זרע ונחיה ולא נמות והאדמה לא תשם:

Genesis 47:13-19

13. Now there was no food in the entire land, for the famine had grown exceedingly severe, and the land of Egypt and the land of Canaan were exhausted because of the famine.

14. And Joseph collected all the money that was found in the land of Egypt and in the land of Canaan with the grain that they were buying, and Joseph brought the money into Pharaoh's house.

15. Now the money was depleted from the land of Egypt and from the land of Canaan, and all the Egyptians came to Joseph, saying, "Give us food; why should we die in your presence, since the money has been used up?"

16. And Joseph said, "Give [me] your livestock, and I will give you [food in return] for your livestock, if the money has been used up."

17. So they brought their livestock to Joseph, and Joseph gave them food [in return] for the horses and for the livestock in flocks and in cattle and in donkeys, and he provided them with food [in return] for all their livestock in that year.

18. That year ended, and they came to him in the second year, and they said to him, "We will not hide from my lord, for insofar as the money and the property in animals have been forfeited to my lord, nothing remains before my lord, except our bodies and our farmland.

19. Why should we die before your eyes, both we and our farmland? Buy us and our farmland for food, so that we and our farmland will be slaves to Pharaoh, and give [us] seed, so that we live and not die, and the soil will not lie fallow."

בראשית מא: נ

(ג) וליוסף ילד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב אשר ילדה לו אַסנת בת פוטי פרע כהן און :

Genesis 41:50

And to Joseph were born two sons before the year of the famine set in, whom Asenath the daughter of Poti phera, the governor of On, bore to him.

רש"י בראשית מא : נ

(ג) בטרם תבוא שנת הרעב - (תענית יא) מכאן שאסור לאדם לשמש מטתו בשני רעבון :

Rashi Genesis 41:50

before the year of the famine set in From here is derived that a person may not engage in marital relations during years of famine. — [from Ta'anith 11a]

בעל הטורים בראשית מא: נ

(ג) וליוסף - ב' במסורת. וליוסף יולד שני בנים. וליוסף אמר מבורכת ה' ארצו (דברים לג, יג). בשביל שלא שימש מיטתו בשנת רעבון כדכתיב בטרם תבוא שנת הרעב, זכה מבורכת ה' את ארצו כדאמרינן (תענית יא, א) כל המשתף עצמו עם הצבור בצרתם זוכה ורואה בנחמת הצבור :

Baal Haturim-Genesis 41:50

And to Joseph- for Joseph was second in the Jewish heritage. "And to Joseph were born two sons". "And to Joseph he said, His land shall be blessed by the Lord (Deuteronomy 33:13)". Because he did not have relations with his wife during a year of famine, as the passage states, "before the year of the famine set in (Genesis 41:50)." Therefore he merited that his land was blessed by the Lord. As it is stated (Talmud Bavli, Ta'anit 11a) 'One who involves himself with the community in times of hardship merits to see the comeback of the community'. (translation by Sareet Benayahu)

מהר"ל גור אריה בראשית מא : נ

[מג] מכאן שאדם אסור לשמש מטתו וכו'. וצריך לומר כי נולדה ליוסף בת כבר, דאם לא כן אפילו בשנת רעבון - כיון שלא קיים מצות פריה ורביה עד שיש לו בן ובת למה נאסר לו תשמיש המטה, ולפיכך היה לוי משמש מטתו, שהרי יוכבד נולדה בין החומות. וכן יצחק היה משמש מטתו, דכתיב (לעיל כו, ח) "והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו". אך קשה דאם כן יהיו יותר מע' נפש, לפיכך נראה הרעב דהכא - כיון שהיה קצוב ז' שנים (פסוק ל) - לא היה רשאי לשמש מטתו, דלא אמרינן דמותר רק בשביל שאין קצבה לרעב, ויהיה עומד בלא בנים לעולם, אבל הכא שיש קצבה - אסור. ועוד יש לומר דלאו לענין אסור קאמר, דודאי מותר, אלא דמכל מקום גנאי היה לאפרים ומנשה אם נולדו בשני רעבון על ידי דחיית אסור. ומצינו כהאי גוונא, דאמרינן בסוף שבת (קנו). מאן דנולד בשבת - מיית בשבתא, דמתחלל שבת על ידו, ואף על גב דלאו איהו עבד, מכל מקום גנאי הוא לו שעל ידו מתחלל שבת, הכא נמי גנאי היה להם שיהיו נולדים על ידי דחיית אסור, דהיינו תשמיש בשני רעב :

Maharal:Sefer Gur Arye-Bereshis 41:50

"From here is derived that a person may not engage in marital relations during years of famine"- We must say that Joseph already had a daughter by then, because if not, even in a year of famine [one may have relations with his wife] since he has not yet fulfilled the commandment 'be fruitful and multiply.' Until he had a son or daughter why would he be forbidden to have relations with his wife? For this reason Levi was with his wife, for Yocheved was born 'between the walls' [on the way to Egypt]. Also, Yitzhak was with his wife, as it is written (Genesis 26:8) "And Yitzhak was playing with his wife Rivka". But this is problematic because if [Joseph had a daughter] there would be more than 70 souls. Therefore, it seems that for this specific famine, because it was decreed to be for seven years (Genesis 33:30) Joseph was not entitled to be with his wife. Because there is only an allowance [for those who don't yet have children to be with their wives] when the famine is for an undetermined time, and one could be stuck without children forever, but in this instance where there is a limit, it is forbidden. Further, we could say that it is not an issue of prohibition, for it is certainly allowed [to be with one's wife in times of famine] but in any case it would have been unseemly for Ephraim and Menashe to be born in years of famine through overriding a prohibition. A similar case is found in the Talmud (Bavli Shabbat 156a) – "one who was born on the Shabbat, dies on Shabbat, because the Shabbat was violated because of him. And even though it was not his doing, it's unseemly for him that for his sake the Shabbat was violated." So too, [it is unseemly for] those who were born from the allowance of a prohibition, such as procreation in year of famine. (translation by Sareet Benayahu)

דברים לג: יג

(יג) וליוסף אָמַר מְבֹרָכַת יְהוָה אֶרְצוֹ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם מֵטַל וּמִתְהוֹם רִבְצַת תַּחַת :

Deuteronomy 33:13

And of Joseph he said: "His land shall be blessed by the Lord, with the sweetness of the heavens with dew, and with the deep that lies below,

רש"י דברים לג: יג

(יג) מְבֹרָכַת ה' אֶרְצוֹ - שלא היתה בנחלת השבטים ארץ מלאה כל טוב כארצו של יוסף :

מִמֶּגֶד - לשון עדנים ומתק :

וּמִתְהוֹם - שהתהום עולה ומלחלח אותה מלמטה אתה מוצא בכל השבטים ברכתו של משה

מעין ברכתו של יעקב (ד"א) :

Rashi- Deuteronomy 33:13

His land shall be blessed by the Lord For throughout the inheritance of all the tribes, there was no land more full of goodness than Joseph's land. — [Sifrei 33:13]

and with the sweetness Heb. מִמֶּגֶד [This word denotes] delicacies and sweetness.

the deep The [waters which lie in] the depth [of the earth] ascend, and moisten the land from below. You find that in the case of each tribe, Moses' blessing resembles Jacob's blessing [to the same tribe. For instance, Jacob blessed Joseph also with the תַּחַת רִבְצַת תְּהוֹם] (Gen. 49:25).